

نامه به سردبیر

مشارکت قطب‌های علمی علوم پزشکی در آمایش سرزمینی و دستیابی به مرجعیت علمی در حوزه سلامت

مهرداد مستغاثی^۱، محمود نوری شادکام^۲، سعیده حاجی حسینی^۳، رضا بهنام فر^{۴*}

دانایی، افزایش توان علمی پژوهشگران، گسترش هدفمند مرزهای دانش، نوآوری در علم و فناوری و ارتقاء جایگاه علمی کشور از اهداف مهم قطب‌های علمی کشور است (۵،۴). ترسیم مدل مشارکت قطب‌ها در دستیابی به مرجعیت علمی حوزه سلامت در قالب طرح آمایش سرزمینی، یک از اهداف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد. کاهش فاصله علمی جمهوری اسلامی ایران با مراکز علمی معتبر دنیا در حوزه سلامت، رسالت اصلی قطب‌های علمی کشور می‌باشد. ظرفیت‌هایی در قطب‌های علمی حوزه علوم پزشکی وجود دارد که می‌توان از آنها در تحولات آتی آموزش پزشکی کشور استفاده کرد (۴). آمایش سرزمینی یکی از اسناد مهم در تحول آموزش علوم پزشکی می‌باشد. حمایت مقام معظم رهبری از بحث ماموریت‌گرایی دانشگاه‌ها، تمرکززدایی و ارتقاء توانمندی‌های دانشگاه‌های کشور در امر آموزش عالی سلامت از نقاط قوت اصلی این طرح می‌باشد (۲).

قطب‌های علمی یکی از مهم‌ترین عوامل محرک توسعه کشورها در قرن بیست‌ویکم شناخته شده‌اند، که همچون موتورهای محرک توسعه در تعامل نزدیک با نهادهای مولد فکر و اندیشه عمل می‌کنند (۱). قطب‌های علمی در قیاس با اسلاف خود یعنی نهادهای پژوهشی سنتی، علاوه بر دارا بودن نقاط قوت آن‌ها، از خصوصیات ویژه دیگری نیز برخوردارند و تنوع قطب‌های علمی یکی از شاخص‌های رشد و بالندگی جوامع به شمار می‌آید (۱،۲). قطب‌های علمی با به کارگیری و درآمیختن چهار عنصر مفهومی و اصلی خود یعنی نوآوری، رقابت، کیفیت و دانش فنی تلاش می‌کنند به نیازهای اصلی جامعه پاسخ دهند (۳). در ایران نیز همگام با سایر کشورهای در حال توسعه، گام‌های مناسب و درخور توجهی در راه تشکیل قطب‌های علمی برداشته شده و لازم است این روند با شتاب و دقت بیشتری به منظور حصول نتایج مطلوب و کسب استانداردهای جهانی ادامه یابد. بهره‌گیری از مزیت نسبی و توان دانشگاه‌ها، متناسب با نیازهای آتی کشور، توسعه مبتنی بر

۱. متخصص طب کار، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

۲. دانشیار فوق تخصص نوزادان، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.

۳. دکترای بیوفیزیک، قطب علمی - آموزشی طب کار، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.

۴. دکترای مدیریت آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.

* (نویسنده مسئول)؛ تلفن: ۰۹۱۳۳۵۱۴۳۲۹، پست الکترونیکی: reza82br@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۱/۲۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۲/۱۷

ترسیم مدلی روشن برای مشارکت قطبها در دستیابی به اهداف نظام سلامت کشور و نحوه تعامل با وزارت بهداشت لازم می‌باشد. ماموریت‌های خاصی که هر قطب می‌تواند در کشور به عهده بگیرد، بایستی مشخص شده و مدلی روشن برای تشکیل شبکه قطب‌های علمی کشور ترسیم گردد (۷).

انتظار این است که نقش قطبها در تحولات آتی حوزه آموزش مشخص شده و به رتبه‌بندی و نحوه فعالیت قطبها در این امر توجه گردد. با ساماندهی نحوه تعامل قطب‌های علمی و وزارت بهداشت، شاهد مشارکت بیشتر قطبها در دستیابی به مرجعیت علمی در حوزه سلامت خواهیم بود (۷).

یکی از نکات دیگر، بازطراحی توسعه علمی کشور بوده و اگر ایران بخواهد در این مسیر حرکت کند، بایستی نقشه توسعه علمی کشور با مشارکت قطبها بازطراحی و به مساله نوآوری توجه ویژه‌ای شود. باید به منظور افزایش مشاهده‌پذیری، تعاملات بین‌المللی قطبها را توسعه داد. افزایش تعاملات بین‌المللی، انتشار مقالات علمی و نشان دادن توانمندی‌های قطب‌های علمی نیز می‌تواند در این زمینه کمک کند (۵،۷). لازم است به کمک قطب‌های علمی، نقاطی را که در آن شاخص هستیم و توانایی بیشتری داریم، شناسایی کرده و در پی تقویت آنها باشیم (۸،۹).

پرداختن به موضوع مرجعیت علمی و رسیدن ایران به این درجه، نه تنها یک وظیفه، بلکه یک عبادت بوده و دوری از آن شانه‌خالی‌کردن از زیر بار مسئولیت است. اولین شرط رسیدن به مرجعیت علمی، نهادینه‌شدن این موضوع در ذهن و فکر اعضا هیات علمی است تا جامعه علمی کشور، به این سمت حرکت کنند.

گسترش آموزش مجازی و ترسیم نقشه آمایش بین‌الملل از دیگر اهداف اجرایی سند آمایش سرزمینی می‌باشد. بسترهایی برای گسترش آموزش علوم پزشکی و ورود به عرصه‌های جهانی فراهم است که می‌بایست با مدلی روشن و با استفاده از ظرفیت‌های دانشگاه‌ها، این امر ساماندهی شود.

آمایش سرزمینی یک دستاورد بزرگ بوده که موجب ساماندهی آموزش عالی سلامت کشور خواهد شد. فضای نوآوری و تحول در آموزش علوم پزشکی کشور، فضایی علمی-فرهنگی است و باید فرهنگ و گفتمان تحول و نوآوری با مشارکت کلیه دست‌اندرکاران این نظام در سطح کشور نهادینه شود. رصد اسناد بالادستی نظام سلامت برای پیشبرد تحول در آموزش علوم پزشکی مهم بوده و دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور باید مسیر خود را مشخص کرده و با بصیرت به سمت ارتقای آموزش علوم پزشکی حرکت کنند.

ترسیم نقشه‌ای روشن برای نحوه تعامل و فعالیت قطبها برای دستیابی به توسعه آموزش علوم پزشکی کشور لازم می‌باشد. با توجه به اهمیت برنامه‌های آتی و رسالت قطبها در ترسیم این نقشه، نحوه تاثیرگذاری قطبها در آموزش علوم پزشکی، نحوه رتبه‌بندی قطبها، معیارهای گسترش آتی قطبها از جمله مسائلی است که باید در تعامل وزارت بهداشت با قطب‌های علمی مدنظر قرار گیرد (۴،۶).

در اسناد بالادستی نظام سلامت کشور، از جمله سیاست‌های علم و فناوری، نقشه علمی کشور، نقشه جامع علمی سلامت و ... دستیابی به مرجعیت علمی در حوزه سلامت و حرکت در مرزهای دانش چشم‌انداز اصلی کلیه نهادهای دخیل در امر سلامت دانسته شده و ساختار و نحوه فعالیت قطب‌های علمی کشور می‌بایست در راستای دستیابی به این اهداف ترسیم گردد (۱،۲).

References:

- 1- Sharifian S, Amini A, Gandomkar R. Content analysis of national documents to extract major policies for pursuit of scientific authority in the field of education. 12th National Congress on Medical Education, Mashhad University of Medical Sciences, 2012. [Persian]

- 2- Abdolhoseinzadeh M, Mortazavi M, Gholam M, Nouruzi S, Javadi M. *Developing a systematic model for the scientific authority in the Islamic Republic of Iran based on the Supreme Leader's statements*. Basij Strategic Studies Quarterly 2016; 18 (1): 5-37. [Persian]
- 3- Gunderman RB. *Center of Excellence*. Achieving Excellence in Medical Education. London: Springer; 2011: P. 149-64.
- 4- *The statute of Centers of Excellence for medical sciences*. Vice Chancellor for Education, Ministry of Health and Medical Education 2011. [Persian]
- 5- *Final report of the plan Design and implementation of educational package for empowerment the management of Centers of Excellence for medical sciences*. Vice Chancellor for Education, Ministry of Health and Medical Education, 2012. [Persian]
- 6- *Instruction manual of completing the evaluation forms of Centers of Excellence for medical sciences*. Supreme council secretariat of Centers of Excellence for medical sciences, Vice Chancellor for Education, Ministry of Health and Medical Education, 2013. [Persian]
- 7- *Road map of Centers of Excellence for medical sciences*. Vice Chancellor for Education, Ministry of Health and Medical Education, 2011. [Persian]
- 8- *Final report of the plan Design and Development of monitoring methods of strategic plans of Centers of Excellence for medical sciences*. Center of Excellence for ENT in association of Supreme council secretariat of Centers of Excellence for medical sciences, 2012. [Persian]
- 9- Malekafzali H, Setareforozan A, Momtazmanesh N, Dejman M, Fakhre yaseri A. *Assessment of Medical Excellence Centers in Iran*. Teb va Tazkieh 2010; 19(4): 7-20. [Persian]